

14.6.2011

412 §

LAUSUNTO HANNA-KAISA SIIMEKSEN YM.
VALTUUSTOALOITTEESTA, JOKA KOSKEE KAUPUNKI- JA
KATTOVILJELYN EDISTÄMISTÄ

HKR 2011-1222, Halke Khs 2011-995/546 18.5.2011
Esityslistan asia Ko/3

Yleisten töiden lautakunta päätti antaa
kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Yleisten töiden lautakunta suhtautuu myönteisesti kaupunkiviljelyn ja
hyötykasvien kasvattamisen edistämiseen Helsingissä.

Rakennusvirasto vastaa julkisista viheralueista, jotka on varattu
viljelyyn, kuten viljelypalstoista ja siirtolapuutarhoista. Lisäksi syötävien
kasvien viljely soveltuu esimerkiksi koulujen, päiväkotien,
vanhainkotien ja sairaaloiden pihaille. Erityisen hyvin hyötykasvien
kasvattamiseen sopivat omakoti- ja rivitalopihat sekä kerrostalopihat,
joita Helsingissä on noin 6 000.

Hyötykasvit puistoissa

Helsingin puistoissa kasvaa erilaisia hedelmä- ja marjakasveja, sillä
monet niistä ovat myös hyviä puistokasveja. Eri syistä johtuen
rakennusvirasto ei kuitenkaan ole kieltänyt, mutta ei toisaalta
kannustanutkaan helsinkiläisiä hyödyntämään puistoissa kasvavien
hedelmä- tai marjakasvien satoa.

Monen asukkaan on vaikea erottaa syötäväksi tarkoitetut marjat ja
hedelmät niistä, jotka ovat syötäväksi kelpaamattomia tai jopa
myrkyllisiä. Jos taas viheralueille istutettaisiin vain syötäväksi soveltuvia
kasvilajeja, käytettävissä oleva lajivalikoima supistuisi oleellisesti
nykyisestä. Julkisissa puistoissa on vaarana myös kypsyvän sadon
korjaaminen raakana ja esimerkiksi hedelmäpuiden vaurioituminen
sadonkorjuun yhteydessä.

Vaikeimmin ratkaistava asia on puistoissa kasvavien marjojen ja
hedelmien puhtaus ja terveellisyys, sillä puistojen maaperän
raskasmetallipitoisuuksia ei ole tutkittu samalla tavalla kuin viljelyyn
tarkoitetuilla alueilla. Tämän takia julkisten viheralueiden marjat ja
hedelmät on tarkoitettu pääasiassa joko katseltaviksi tai ravinnoksi
kaupunkieläimille, esimerkiksi linnuille. Hedelmäpuiden hedelmät

14.6.2011

päätyvätkin puistoissa usein lintujen ravinnoksi jo ennen kuin ne ehtivät kypsyä.

Kun koristetarkoitukseen istutetut ja syötävät kasvit kasvavat selvästi eri alueilla, myös puutarhakasveja huonosti tuntevat asukkaat voivat olla varmoja, etteivät vahingossa syö myrkyllisiä kasveja tai kasvinosia. Tämän vuoksi julkisia puistoja sopivampia paikkoja hyötykasvien kasvattamiseen ovat kaupunkilaisille viljelyyn varatut julkiset viheralueet eli viljelypalstat ja ryhmä- eli siirtolapuutarhat.

Perinteisten puistojen ja katuviheralueiden lisäksi Helsingissä on myös sellaisia julkisia erityisalueita, joiden luonteeseen hedelmä- ja marjakasvien kasvattaminen sopii hyvin. Niissä ei myöskään ole vaarana syötäväksi kelpaamattomien koristekasvien sekaantuminen hyötykasveihin. Vanhoissa kartanopuistoissa ja huvilapuutarhoissa on vanhastaan ollut sekä hedelmätarhoja että puutarhaviljelyä. Esimerkiksi Annalassa eli Villa Annebergin huvilapuutarhassa on osa puistoalueesta varattu Hyötykasviyhdistyksen puutarha- ja viljelyharrastusta edistävään toimintaan. Muun muassa Herttoniemen ja Stansvikin kartanopuistoissa on jäljellä jääntietä vanhasta hedelmätarhasta. Malminkartanon tilan yhteydessä on hedelmätarha, jossa asukasyhdistys järjestää yleisötapahtumia ja sadonkorjuujuhlia.

Kaupunkiviljelyn edistäminen

Kaupunkiviljely -termillä tarkoitetaan nykykielessä hyötykasvien viljelyä kaupunkialueella jossain muualla kuin perinteisillä viljelypalstoilla. Tyypillistä kaupunkiviljelyä on hyötykasvien kasvattaminen viljelylaatikoissa tai ”viljelylaareissa”.

Perinteiseen hyötykasvien viljelyyn on Helsingissä tarjolla 39 viljelypalsta-alueita ja yhdeksän siirtolapuutarha-alueita. Helsingin viljelypalsta-alueet on vuokrattu kaupunginosa- tai palstaviljely-yhdistyksille, jotka vuokraavat palstoja helsinkiläisille. Siirtolapuutarha-alueet on vuokrattu siirtolapuutarhayhdistyksille.

Viljelypalsta-alueilla on tarjolla kaupungin rakentamia palveluita. Palsta-alueilla on vesipiste, maat on ojitettu ja maan peruskunnostus ja puutarhakasvien tarvitsema maanparannus on tehty. Viljelypalsta- ja siirtolapuutarha-alueet on pyritty sijoittamaan niin, ettei syötäviin kasveihin kertyisi epäpuhtauksia.

Helsingin pellot sijaitsevat pääsääntöisesti raskailla savimailla. Siksi ne

14.6.2011

eivät sellaisenaan sovellu puutarhakasvien viljelyyn ilman maanparannusta. Helsingin peltoalueilla ei myöskään ole puutarhakasvien vaatimaa kastelumahdollisuutta.

Vielä 1990-luvulla kaupunki tarjosi asukkaille ”perunapalstoja” eli peltopalstoja, jotka oli tarkoitettu yksivuotisten kasvien viljelyyn pelkistetyissä oloissa. Kaupunki kunnosti maat vuosittain seuraavaa kasvukautta varten. Kastelumahdollisuutta tai muita palveluja ei ollut. Peltopalstoista luovuttiin niiden vähäisen kysynnän vuoksi. Tämä palstaviljelyn muoto on mahdollista elvyttää, jos kiinnostusta viljelyyn vaatimattomissakin oloissa löytyy.

Uusien viljelypalsta- ja siirtolapuutarha-alueiden perustaminen Helsinkiin määritetään asemakaavoituksen yhteydessä.

Puutarhaneuvonta

Rakennusvirasto edistää puutarhaviljelyn osaamista Helsingissä rahoittamalla Gardenia-Helsingin puutarhaneuvontapalvelun. Palstaviljely-yhdistykset voivat tilata puutarhaneuvojan opastamaan viljelijöitä yhdistyksensä tilaisuuksiin. Gardenia-Helsinki tarjoaa myös ilmaista puhelinneuvontaa kaikille helsinkiläisille.

Kattoviljely

Asemakaavoilla voidaan edistää kattoterassien perustamista. Myös oleviin rakennuksiin on mahdollista sijoittaa hyötykasvien viljelyyn sopivia terasseja esimerkiksi asemakaavan tarkistuksen tai lisä- tai muutosrakentamisen yhteydessä. Tässä yhteydessä rakennusviraston mahdollisuudet edistää kattoviljelyä Helsingissä rajoittuvat viljelyneuvonnan tarjoamiseen helsinkiläisille.

Hyötykasvit pihalla

Helsingissä on noin 6 000 kerrostalopihaa, joilla on mahdollista edistää hyötykasvien viljelyä. Myös omakoti- ja rivitalopihalla voidaan lisätä hyötykasvien viljelyä.

Syötävien kasvien kasvattaminen pihalla on monella tavalla helpompaa kuin niiden kasvattaminen julkisilla viheralueilla. Taloyhtiöissä sadon tasapuolinen hyödyntäminen on sovittavissa helpommin kuin kaikille yhteisillä viheralueilla. Kerrostalopihalla sadonkorjuuta voidaan juhlistaa yhteisöllisyyttä ja taloyhtiön henkeä

14.6.2011

vahvistavilla sadonkorjuujuhilla. Pihoiden on myös helpompi varmistaa, että korjattava sato on puhdasta.

Kaupunkiviljelyä voidaan kerrostalopihoiden harjoittaa helposti puisissa viljelylaitteissa. Näitä pihalaareja on tänä kesänä kerrostalopihoiden muun muassa Herttoniemessä ja Roihuvuoressa. Pihalaareissa kasvit kasvatetaan puhtaassa mullassa, jossa ei ole vaaraa esimerkiksi raskasmetalleista. Martoilla ja Dodo ry:llä on myös käynnissä kampanja, jolla kannustetaan kerrostaloyhtiöitä istuttamaan pihoiden hedelmäpuita.

Hyötykasvien istuttaminen koulujen ja päiväkotien pihoiden on kannatettavaa, sillä kasvattaminen ja sadonkorjuu voidaan liittää osaksi opetusta. Myös sairaaloiden sekä vanhain- ja muiden hoitokotien pihoiden hyötykasvien kasvattaminen sopii hyvin, koska kaikenlainen puutarhaviljely on tutkitusti virkistävää ja elvyttävää toimintaa kaikenikäisille ja -vointisille.

Pöytäkirjanote kaupungin hallitukselle ja katu- ja puisto-osastolle.

Lisätiedot:

Tegel Satu, suunnitteluasiantuntija, puhelin 310 38406